

JOS EU:TA EI OLISI, SE PITÄISI KEKSIÄ

Julkaistu Savon Sanomissa 2.7.2006

"Mikään ei synny ilman ihmisiä eikä mikään säily ilman instituutiota", Jean Monnet, Euroopan unionin perustaja on sanonut.

Toisen maailmansodan jälkeen länsieurooppalaiset uskoivat edustuksellisen demokratian kykyyn parantaa kansakuntiansa elinoloja. Poliitikot olivat arvossaan.

Sodan raunioista nousi uusi ja ehempi Eurooppa, mutta mitä tapahtui politiikan arvostukselle? Mitä enemmän kansalaisille jaettiin yleistä hyvää koulutuksen, terveydenhuollon ja sosiaalisen turvallisuuden muodossa, sitä tyytymättömpiä oltiin päättäjiä, jotka olivat tämän saaneet aikaan.

Äänestäjät ovat tunnetusti kiittämättömiä eikä kansalaisten toiveilla ole rajaa. Yrittäjät valittavat veroja, palkansaajat moittivat palkkojaan, opintotuki ei riitä opiskelijoille eivätkä eläkkeet eläkeläisille. Näin on aina ollut ja näin on aina oleva.

Joku saattaa naama peruslukemilla väittää, että asiat olivat ennen paremmin. Olivatko? Tosipaikan tullen monikaan ei tyytyisi siihen, mitä oli ennen, ei sen enempää aineellisessa kuin henkisessä mielessä.

Tilastojen valossa Suomessa elettiin vain kolmekymmentä vuotta sitten keskimäärin ankeasti, puhumattakaan ajoista heti jälkeen sotien. Vielä parikymmentä vuotta sitten puoli Eurooppaa eli kommunismissa. Mutta aika kultaa muistot.

Eurooppalainen yhteistyö talouden ja turvallisuuden alalla on maailman historian toistaiseksi onnistunein rauhanprojekti. Missään muualla ei yhtä monta kansallisvaltiota ole yltänyt yhtä hyvään, katkeamattomaan yhteistyöhön yli viidenkymmenen vuoden aikana.

Saavutus on sitäkin suurempi, kun on kyse maanosasta, jossa vain kuusikymmentä vuotta sitten keskinäisissä sodissa tapettiin yli viisikymmentä miljoonaa ihmistä.

Nyt nuo samat valtiot - 25 maata ja 20 kieltä - istuvat kohtuullisessa sovussa keskenään ja riitelevät korkeintaan maataloustukien suuruudesta ja yhteisten direktiivien yksityiskohdista.

"Suuri eurooppalainen kertomus" sinänsä on menettänyt merkityksensä. Etenkin nuoret kuuntelevat ihmetellen vanhemman väen juhlallisia puheita rauhasta ja sen varjelemisesta. Kuka nyt olisi niin hullu, että aloittaisi sodan Euroopassa?

Kaikki interreilaajat eivät ehkä ole huomanneet, että keskellä Eurooppaa on Balkan, jossa vielä muutama vuosi sitten sodittiin ja jotkut sikäläiset massamurhaajat ovat edelleen pakosalla. Altius väkivallan käyttöön ei ole mihinkään hävinnyt tästäkään maasta.

EU ei ole läheskään täydellinen järjestelmä, mutta ihmiset Aasiassa, Afrikassa, Etelä-Amerikassa ja Lähi-idässä saattaisivat haluta vaihtaa osia meidän kanssamme. Monet haluavat tulla EU-paratiisiin vaikka oman henkensä kaupalla.

Jos saksalaiset, ranskalaiset, britit ja puolalaiset voivat sopia asioista keskenään, niin jonakin päivänä sen voivat ehkä tehdä myös israelilaiset ja palestiinalaiset. Turkkiilaisten ja kreikkalaisten sopu on jo näköpiirissä EU:n ansiosta.

Paljon puhuttu Brysselin byrokraatia tulee tietenkin paljon halvemmaksi kuin sotiminen. Euroopan parlamentin vierailut Strasbourgissa kerran kuussa maksavat saman verran kuin yhden panssariprikaatin ylläpito rauhan aikana.

Maailmanpankin listalla Suomi on tänään 12. varakkain valtio. Kansallisomaisuutta meillä on noin 70 000 euroa asukasta kohti.

Rikkaimmat valtiot sijaitsevat yleensä alueilla, joissa ei ole mainittavia luonnonvaroja.

Itse asiassa öljy, kaasu, kulta ja timantit näyttävät olevan uhka demokratialle. Vain yläluokka voi hyvin niissä maissa, joille on siunaantunut runsaasti raaka-aineita. Yleensä ne ovat jonkin asteisia diktatuureja. Norja on ainoa tunnettu poikkeus.

Hyvä koulutus, vähäinen korruptio ja valtiollinen turvallisuus ovat tekijöitä, jotka kasvattavat kansakunnan kilpailukykyä ja sitä kautta elintasoja. Maailman kahdentoista rikkaimman maan joukossa on peräti kahdeksan EU-maata. Yhdessäkään demokraattisessa valtiossa poliisi ei ryöstä omia kansalaisiaan.

Inflaatio on pysynyt euroalueella hyvin kurissa, vaikka jotkut talousviisaat ennustivat yhteisvaluutan johtavan katastrofiin. Muiden mukana suomalaiset kuluttajat ovat tästä hyötäneet alhaisina korkoina.

EU on vaikeuksistaan huolimatta menestystarina, joka kelpaa esimerkiksi riitojen repimälle maailmalle. Olemme vain sokeita huomaamaan saavutuksemme emmekä osaa myydä niitä omille kansalaisillemme.

EU:ta voi verrata polkupyörään, jonka on oltava jatkuvassa liikkeessä, jottei se kaatuisi. Siksi keskinäisen kilpailun avaamista on jatkettava, jotta syntyisi uusia työpaikkoja niiden sijaan, jotka joka tapauksessa menevät halpamaihin.

Miten Eurooppa voisi maanosana kilpailla Aasian ja Yhdysvaltojen kanssa, jos se ei edes omalla alueellaan pysty samaan?

Joillekin vauhti on kuitenkin jo nyt liian kova. Laajeneminen pelottaa. "Nyt kun minä olen päässyt mukaan, uusia jäseniä tässä klubissa ei tarvita", muuan rotary sanoi vastaavassa tilanteessa.

Ironista on, että samat tahot, jotka aikoinaan moittivat Neuvostoliittoa ja kommunismia, ovat huolissaan itäeurooppalaisten tulosta Länsi-Euroopan työmarkkinoille, nyt kun Berliinin muuri on kaadettu sekä tosiasiaa että henkisesti.

Tulokset kuitenkin puhuvat puolestaan. Myös EU:n laajentuminen on osoittautunut taloudelliseksi menestykseksi. Koko maanosan talous on kasvanut ja kaupankäynti vilkastunut tavalla, jota ei kolme vuotta sitten uskallettu edes ennustaa.

Eurooppaan - niin kuin Suomeenkin - syntyy koko ajan enemmän uusia työpaikkoja kuin vanhoja lopetetaan.

Vanhat jäsenmaat ovat hyötäneet investoimalla uusien maiden kasvaville markkinoille. Tallinnassa näkee yhdellä vilkaisulla suomalaisyritysten invaasion: kaikki suomalaiset kaupan keskusliikkeet ovat siellä, samoin Stockmann, Rautakirja ja Neste. Lemminkäinen vetää asfalttia koko Baltiaan.

Ilmanko Viron komissaari Siim Kallas taannoin totesi, että Viro haluaa nopeasti EU:n nettomaksajaksi, sillä "ne ovat rikkaita maita".

Uusien EU-maiden työntekijät läksivät joukolla länteen vuonna 2004. Britannia, Irlanti ja Ruotsi eivät asettaneet työvoiman liikkumiselle esteitä ja niinpä ne ovat hyötäneet muuttoliikkeestä eniten. Suomi päätti poistaa rajoitukset viime vappuna.

Etenkin palvelu- ja rakennussektorilla maahanmuuttajia on tarvittu, sillä niillä aloilla työvoimasta on krooninen pula. Vielä toistaiseksi palkkaerot eri maissa aiheuttavat sen, että siirtotyöläiset ovat usein ylikoulutettuja tehtäviinsä. Se taas on resurssien tuhlausta koko maanosan kannalta.

Ammattiyhdistysliikkeelle tilanne on vaikea, varsinkin Keski-Euroopassa, jossa järjestäytymisaste on alhainen, mutta ammattiliitot sitäkin ähräkkäämpiä. Jäsenistölle luvataan, ettei mikään muutu.

Liitot pyrkivät turvaamaan olemassa olevat työpaikat "isälle" silläkin uhalla, että haluttomuus rakenteellisiin uudistuksiin estää työpaikan syntymisen "pojalle" tulevaisuudessa. Pysähtyneisyys ei kuitenkaan luo uusia työpaikkoja.

Parhaiten ovat tässäkin katsannossa pärjänneet pohjoismaat, joissa joustavat työmarkkinat ja sosiaaliturva tasapainottavat toisiaan. Meillä hyvinvointivaltion malli toimii, mutta avoimessa markkinataloudessa.

Sunnuntaisuomalaisessa (23.6.06) ollut selvitys suomalaisten EU-tietoisuudesta pysäytti, mutta ei yllättänyt. Enemmistö kansalaisista ei suuremmin välitä, miten EU toimii, kunhan asiat jotenkuten hoidetaan.

Sen sijaan yksityiskohdat ärsyttävät, sillä ne näyttävät aina uhkaavan jonkin ryhmän tai kansallisuuden nk. saavutettuja etuja.

Edustuksellisen demokratian idea on siinä, että valitsijat ovat ulkoistaneet oman päätöksentekonsa vaalikauden ajaksi ja odottavat, että valitut edustajat sinä aikana tekevät tarvittavat päätökset.

Jokaisen EU-kansalaisen perusoikeus on osallistua tai olla osallistumatta. Alhainen kiinnostus saattaa myös olla merkki siitä, että enemmistön mielestä meno on vähintäänkin siedettävää.

Lasse Lehtinen